

Stefan CWOJDZIŃSKI

Stosunek granitoidów jawornickich do deformacji metamorfiku łądecko-śnieżnickiego

Zanalizowano stosunek przestrzenny granitoidów jawornickich do poszczególnych generacji mezostruktur ich osłony metamorficznej. Wyniki przeprowadzonych obserwacji sugerują możliwość przesunięcia głównego fałdowania w metamorfiku łądecko-śnieżnickim do karbonu.

WSTĘP

Granitoidy jawornickie występują w północno-wschodniej części metamorfiku łądecko-śnieżnickiego w obrębie strefy tektonicznej Złoty Stok—Skrzynka. Tworzą one potężną żyłę, o kierunku zgodnym z przebiegiem zasadniczych makrostruktur metamorfiku, biegnącą od okolic Radochowa na południowym zachodzie po sudecki uskok brzeżny w rejonie Bilej Vody w Czechosłowacji. Główne ciało granitoidowe wydłużone w kierunku NE—SW, o długości blisko 11 km i szerokości do 1 km, jest otoczone przez liczne żyły towarzyszące o grubościach od 30—40 metrów do kilku centymetrów. Żyły te pojawiają się wśród skał osłony metamorficznej w odległości do 1200 m od północno-zachodniego kontaktu głównego ciała granitoidowego. W kierunku południowo-wschodnim zasięg występowania żył towarzyszących jest mniejszy, sięga bowiem 500 m. W kierunku tym metamorficzna osłona łupkowa granitoidów jawornickich kontaktuje z gnejsowym masywem Radochowa (fig. 1), w obrębie którego żyły granitoidowe nie występują. W bezpośredniej osłonie granitoidów zalegają skały metamorficzne serii strońskiej intensywnie przeobrażone mylonitycznie i kataklastycznie. Są to blastomylonityczne łupki łyszczykowe, gnejsy biotytowe, kwarcowo-skaleniove gnejsy smugowane, mylonityczne łupki muskowitzowe oraz amfibolity. Cały kompleks metamorficzno-granitoidowy zapada generalnie ku NW pod kątem 45—60°.

Granitoidy jawornickie zostały dokładnie scharakteryzowane petrograficznie przez D. Nemeца (1951) w czechosłowackiej części ich wystąpienia oraz przez J. Burcharta (1960) w części południowo-zachodniej, w okoli-

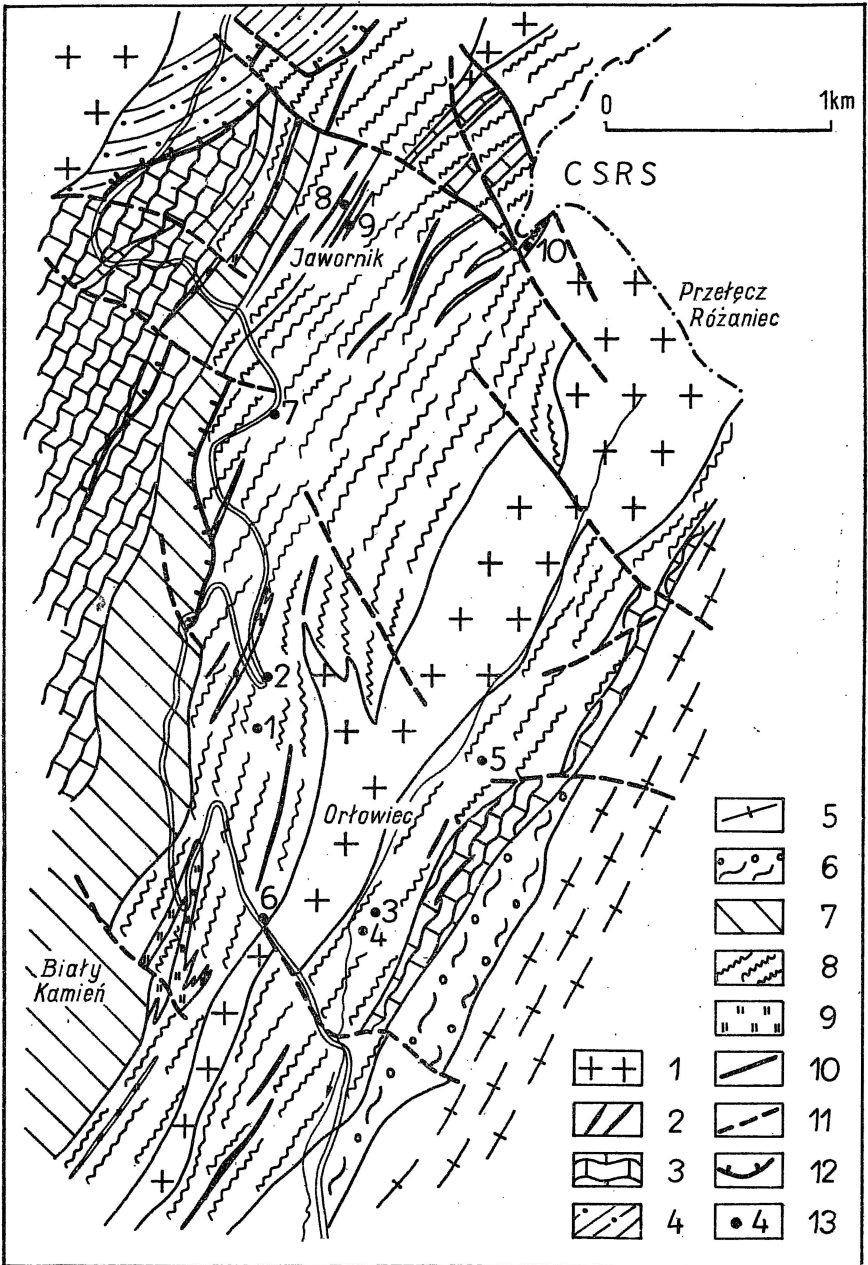

Fig. 1

cach Orłowca i góry Jawornik. Oznaczenie wieku metodą K-Ar dla biotyty z granitoidu w Orłowcu (J. Borucki, 1966) dało wynik 335 mln lat.

Petrograficzno-litologiczne opisy skał osłony granitoidów znajdujemy u J. Burcharta (1960), J. Dona (1964), M. Kozłowskiej-Koch (1973) i S. Cwojdzńskiego (1975). Badania mezostrukturalne przeprowadzone w metamorfiku łądecko-śnieżnickim w ostatnich kilku latach pozwoliły na wydzielenie szeregu generacji mezostruktur odpowiadających kolejnym fazom deformacji. Wyniki tych prac opublikowane są przez J. Dona (1972, 1975a,b, 1976a,b), I. Wojciechowską (1972a,b, 1975, 1976a,b), M. Dumicza (1975, 1976), H. Teisseyre'a (1975 a,b) i innych. Celem pracy autora była obserwacja wzajemnych stosunków przestrzennych i wiekowych między granitoidami jawornickimi a poszczególnymi generacjami mezostruktur wydzielanymi w skałach metamorficznych. Wyniki tych badań rzucają nowe światło na problem wieku głównej deformacji w metamorfiku łądecko-śnieżnickim.

CHARAKTERYSTYKA MORFOLOGII I STOSUNKÓW PRZESTRZENNYCH WYDZIELONYCH GENERACJI I TYPÓW MEZOSTRUKTUR

Mezofałdy F_1 . Zgodnie z wynikami badań J. Dona (1972, 1975a,b, 1976a,b), I. Wojciechowskiej (1972a, 1976a,b) i M. Dumicza (1975, 1976) za najstarszy system fałdowy uznano mezofałdy izoklinalne, leżące w płaszczyźnie głównej foliacji metamorficznej, która rozwija się synchronicznie w ich powierzchniach osiowych. Zafałdowaniu ulegają laminy kwarcowe lub skaleniowo-kwarcowe reprezentujące starszą laminację metamorficzną S_1 . Najczęściej reliktowe zafałdowania typu F_1 , leżące w płaszczyźnie S_2 , są wyznaczane przez nieregularne, robakowate i soczewkowate laminy kwarcowe tektonicznie wyoczkowane w masie łyszczykowej. Są to struktury drobne o rozpiętości do kilku cm, o osiach ukierunkowanych niejednoznacznie, choć grupujących się w kierunkach SW i W. W Orłowcu (punkt 3 na fig. 1) struktury intrafoliacyjne występują wewnątrz pakietów gnejsów silnie zrekrytalizowanych wykazujących objawy lokalnej, strefowej mobilizacji (fig. 4). Wydaje się mało prawdopodobne, aby w tej sytuacji zachowały się relikty starych deformacji. Być może tego typu zaburzenia lamin powstają na drodze ruchów, w których transport tektoniczny odbywa się wzdłuż powierzchni foliacji S_2 w warunkach znacznej plastyczności deformowanego materiału. Obserwowane fakty nakazują ostrożność przy klasyfikacji struktur intrafoliacyjnych.

Fig. 1. Szkic geologiczny okolic Orłowca i Jawornika

Geological sketch map of the vicinities of Orłowiec and Jawornik

1 — granitoidy jawornickie; 2 — żyły granitoidowe; 3 — gnejsy mylonityczne; 4 — gnejsy haniackie; 5 — gnejsy gieraltowskie masywu Radochowa; 6 — gnejsy śnieżnickie; 7 — gnejsy kwarcowo-skaleniowe, leptynitowe; 8 — łupki łyszczykowe i gnejsy biotytowe; 9 — amfibolity; 10 — uskoki stwierdzone; 11 — uskoki przypuszczalne; 12 — nasunięcia; 13 — punkty obserwacyjne opisane w tekście

1 — Jawornik granitoids; 2 — granitoid veins; 3 — mylonitic gneisses; 4 — Haniak gneisses; 5 — Gieraltów gneisses of Radochów massif; 6 — Snieżnik gneisses; 7 — leptonite, quartz-feldspar gneisses; 8 — micaceous schists and biotite gneisses; 9 — amphibolites; 10 — inferred faults; 11 — inferred faults; 12 — overthrusts; 13 — localities mentioned in the text

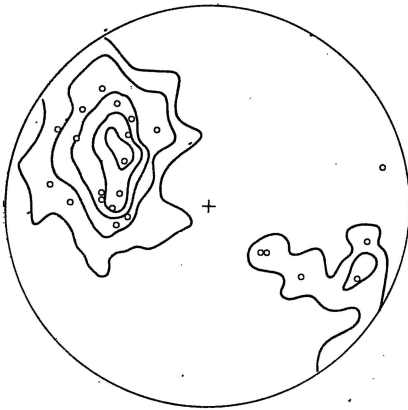

Fig. 2

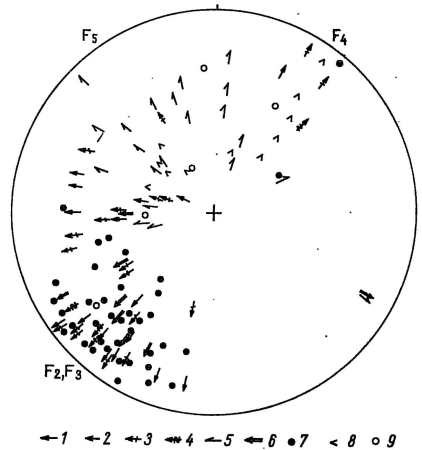

Fig. 3

Fig. 2. Diagram konturowy powierzchni foliacji zestawiony dla skał metamorficznych osłony granitoidów jawornickich rejonu Orłowca i Jawornika

Contour diagramme of foliation planes compiled for metamorphic rocks of cover of Jawornik granitoids from the vicinities of Orłowiec and Jawornik

Półkula górna, 100 pomiarów, wartości izoarytm 1—3—5—7—9‰; 1 — normalne do powierzchni tekstur płaskorównoległych w granitoidach jawornickich

Upper hemisphere, 100 measurements, isarithm values 1—3—5—7—9‰; 1 — normal to surface of flat-parallel textures in Jawornik granitoids

Fig. 3. Diagram punktowy mezostruktur liniowych zestawiony dla skał metamorficznych osłony granitoidów jawornickich rejonu Orłowca i Jawornika

Point diagramme of linear mesostructures compiled for metamorphic rocks of cover of Jawornik granitoids from the vicinities of Orłowiec and Jawornik.

Półkula dolna, 120 pomiarów; 1 — mezoślady reliktowe, intrafoliacyjne typu F_1 ; 2 — mezoślady symilarne typu F_2 ; 3 — mezoślady otwarte, asymetryczne, zbliżone do koncentrycznych typu F_3 ; 4 — mezoślady dysharmonijne należące do F_3 ; 5 — mezoślady załamowe (kink-band, chevron folds itp.) późnych deformacji F_4 i F_5 ; 6 — roddingi kwarcowe; 7 — lineacja rekryształizacyjna, biotytowa; 8 — gufraże; 9 — osie budinażu

Lower hemisphere, 120 measurements; 1 — relic, intrafoliation mesofolds of type F_1 ; 2 — similar mesofolds of type F_2 ; 3 — open, asymmetric mesofolds close to concentric mesofolds of the type F_3 ; 4 — disharmonious mesofolds of the type F_3 ; 5 — kink-band, chevron folds of late deformations, F_4 and F_5 ; 6 — quartz roddings; 7 — lineation, recrystallizational lineation, biotite; 8 — creulation; 9 — boudinage axes

Foliacja metamorficzna S_2 . Foliacja metamorficzna rozwijająca się synchronicznie z fałdami F_1 jest zasadniczą powierzchnią rekryształizacyjną w rejonie Orłowca. Zgodnie z poglądami cytowanych powyżej autorów powierzchni S_2 poza strefami przegubów fałdów F_1 przebiegają zgodnie z powierzchniami laminacji S_1 odziedziczonej prawdopodobnie po pierwotnej stratyfikacji S_0 kompleksu suprakrustalnego. Obraz przestrzenny rozrzutu powierzchni foliacji w okolicach Orłowca i góry Jawornik przedstawia fig. 2. Jest to diagram typu 2S według terminologii M. Dmitrijeviča (1969), o pasowym rozrzucie foliacji. Dowodzi on obecności cylindrycznych fałdów asymetrycznych, otwartych, o osiach nachylonych ku SW pod niewielkimi kątami 5—10°. Zdecydowana przewaga powierzchni zapadających ku NW pod kątem 50—60° świadczy o istnieniu także fałdów typu izoklinalnego o asymetrii SE.

Fig. 4. Zafałdowanie intrafoliacyjne wewnątrz pakietu gnejsów silnie zrekrystalizowanych (punkt 3 na fig. 1) w Orłowcu; poniżej mezostruktury widoczna drobna żyłka granitoidowa

Intrafoliation foldings inside packet of strongly recrystallized gneisses from Orłowiec (point 3 in Fig. 1); thin granitoid veinlet visible below the mesostructure

Fig. 6. Mezofałd otwarty systemu F_3 w Orłowcu (punkt 3 na fig. 1); widoczne spękania bc; biotytowe gnejsy blastomylonityczne

Asymmetric mesofold of the system F_3 from Orłowiec (point 3 in Fig. 1); note distinct fractures bc; blastomylonitic biotite gneisses

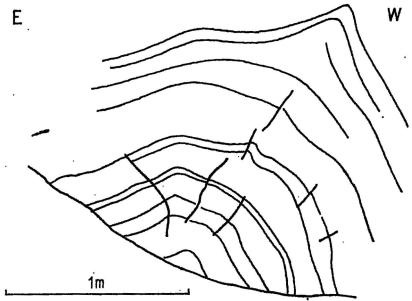
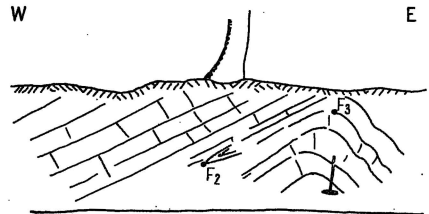

Fig. 5. Mezofałd asymetryczny systemu F_3 deformujący izoklinalne, starsze struktury F_2 ; gnejsy leptynitowe; Biały Kamień

Open mesofold of the system F_3 , deforming older isoclinal structures F_2 ; leptonite gneisses; Biały Kamień

Mezofałdy F_2 . Symbolem F_2 oznaczono młodsze od foliacji S_2 mezofałdy symilarne o prawie pionowych powierzchniach osiowych, często izoklinalne, szczególnie wyraźnie wykształcone w kompetentnych mechanicznie skałach typu gnejsów smugowanych, leptynitowych, kwarcytów oraz gnejsów blastomylonitycznych. Powstały one w wyniku bardzo intensywnej deformacji odbywającej się w warunkach znacznej plastyczności skał. Podobne mezostruktury opisuje I. Wojciechowska (1972a) z Krowiarek oraz A. Żelaźniewicz (1972) z Gór Bystrzyckich. Osie fałdów systemu F_2 zapadają generalnie ku SW pod małymi kątami, wykazując zgodność z kierunkiem makrostruktur metamorfiku (fig. 3).

Mezofałdy F_3 . Mezofałdy tego systemu są w zasadzie koaxialne względem F_2 i całej grupy lineacji różnego typu (fig. 3). Są to otwarte, asymetryczne, fleksuralne wygięcia pojawiające się często na skrzydłach struktur F_2 . Do grupy tej zaliczono także występujące w odkrywkach samodzielnie mezofałdy asymetryczne (fig. 5 i 6), deformujące F_2 , typu koncentrycznego, o promienistym układzie spękań w strefach przegubów. Na przegubach F_3 ulega skręceniu lineacja typu rekrystalizacyjnego związana genetycznie z F_2 . W skałach łupkowych deformacja F_3 objawia się przez powstanie zafałdowań dysharmonijnych o asymetrii południowo-wschodniej.

Lineacje koaxialne z F_2 i F_3 . W obrębie pola rozrzutu mezofałdów systemów F_2 i F_3 (fig. 3) mieści się szereg struktur liniowych różnych typów morfologicznych i genetycznych. Są to lineacje krystalizacyjne prawdopodobnie związane z F_2 , wykształcone w postaci liniowego ułożenia biotyту na powierzchniach S_2 , lineacje typu prętów (roddingów) kwarcowych, zmarszczkowania oraz bardzo wyraźny gufraż. W licznych odkrywkach rejonu Jawornika obserwowano zapadanie osi mezofałdów F_3 w kierunku przeciwnym do osi F_2 , przy zachowaniu bardzo zbliżonego przebiegu, lub układanie się tych osi pod niewielkim kątem w stosunku do siebie. Odpowiednikiem tego zjawiska dla lineacji jest przecinanie się lineacji krystalizacyjnej i systemu gufraży pod kątem od 15 do 70°. Podobne zjawiska opisano z okolic Złotego Stoku (S. Cwojdziański, 1976).

Lineacje opisywanej grupy oraz mezofałdy obu systemów F_2 i F_3 zapadają ku SW i W w znacznym przedziale kierunków i kątów zapadu. Diagram punktowy lineacji (fig. 3) wykazuje obecność zespołu struktur liniowych nachylonych ku zachodowi pod średnimi kątami. Pod względem morfologicznym nie różnią się one od opisywanych mezostruktur F_2 i F_3 . Wydaje się prawdopodobne, iż jest to ta sama grupa lineacji uległych rotacji w wyniku wtórnych ruchów blokowych.

Mezofałdy F_4 , lineacje L_4 . Grupa struktur oznaczonych symbolem F_4 i L_4 reprezentuje deformację sżywną, nakładającą się na mezostruktury starsze w podobnie zorientowanym polu naprężeń. Deformacja ta prowadzi do powstania systemu gufraży L_4 i drobnych fałdów załomowych F_4 oraz budin o osiach zanurzających się ku NE pod zmiennymi kątami. Struktury o tym samym charakterze zostały opisane jako L_s (S. Cwojdziański, 1976).

Mezofałdy F_5 to najmłodsza stwierdzona w omawianym rejonie grupa mezofałdów. Są to struktury drobne, rozwijające się na systemie

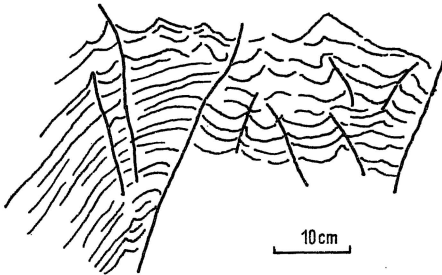

Fig. 7. Mezofałdy sprzężone systemu F_5 rozwinięte w łupkach łyszczykowych, widoczne sprzężone powierzchnie ścinające, na których rozwijają się mezofałdy; Jawornik

Conjugate mesofolds of the system F_5 , developed in micaceous schists; note conjugate shear plans on which the mesofolds are developed; Jawornik

sprężonych powierzchni ścinających, związanych z późną deformacją sżywną. Fałdy sprzężone F_5 występują jedynie w skałach o niskiej kompetencji mechanicznej, a więc w łupkach łyszczykowych, drobnoziarnistych paragnejsach, amfibolitach złupkowanych i mylonitycznych łupkach muskowitowych pochodzenia diaforycznego (S. Cwojdziański, 1975). W skałach kompetentnych deformacji tej odpowiadają jedynie sprzężone powierzchnie ścinające, przecinające się pod kątem 30–45°. Opisane mezofałdy załomowe zapadają ku NW oraz NNW i N pod kątami 25–50° (fig. 7).

STOSUNEK GRANITOIDÓW JAWORNICKICH DO POSZCZEGÓLNYCH MEZOSTRUKTUR

Granitoidy jawornickie tworzą, jak to podkreślają wszyscy dotychczasowi badacze, system żył zgodnych z foliacją otaczających skał metamorficznych (J. Burchart, 1960 i in.). J. Don (1964) wspomina jednak, iż stropowa powierzchnia głównego wystąpienia granitoidów jawornickich ścina częściowo stare struktury tektoniczne. Lokalne niezgodności obserwowane w odkrywkach są tłumaczone przez J. Burcharta (1960) różną reakcją granitoidów i skał ich osłony na późniejsze naciski. Obserwacje przeprowadzone przez autora potwierdziły generalną zgodność ciał granitoidowych z powierzchniami foliacji metamorficznej S_2 (fig. 2). Foliacja ta jest przez skały granitoidowe rozpychana lub lokalnie przerywana, zawsze jednak pozostaje powierzchnią graniczną dla procesów prowadzących do tworzenia się granitoidów bez względu na ich genezę. Ciała granitoidowe są więc niewątpliwie młodsze od etapu F_1 .

Stosunek granitoidów do struktur młodszych od F_1 i S_2 był obserwowany przez autora w 10 odsłonięciach położonych w okolicach Orłowca i góry Jawornik. Umieszczenie punktów obserwacyjnych na tle budowy geologicznej całego rejonu obrazuje fig. 1, natomiast szczegółowe stosunki przestrzenne granitoidów względem mezostruktur skał ich osłony przedstawiają figury od 8 do 15.

W kilku punktach, a mianowicie 1, 2, 3, 4, 7 i 9 (fig. 1) żyły granitoidowe o grubościach nie przekraczających 1 m są zafaldowane zgodnie

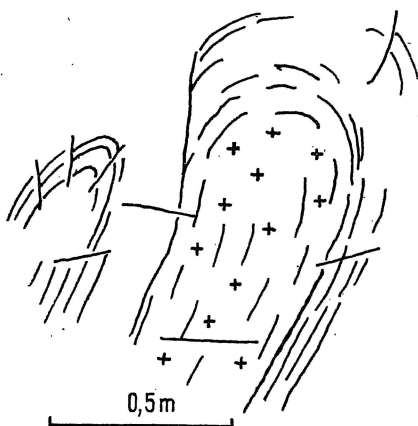

Fig. 8

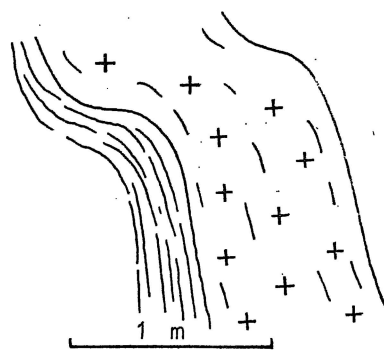

Fig. 9

Fig. 8. Granitoidy jawornickie (oznaczone krzyżykami) w jądrze mezofaldy F_2 ; łupki i blastomyloniczne gnejsy biotytowe (punkt 1 na fig. 1)

Jawornik granitoids (marked with crosses) in the core of mesofold F_2 ; schists and biotite blastomylonitic gneisses (point 1 in Fig. 1)

Fig. 9. Żyła granitoidowa o grubości około 1 m zafaldowana według systemu F_2 (punkt 1 na fig. 1)

Granitoid vein about 1 m thick and folded concordantly with the system F_2 (point 1 in Fig. 1)

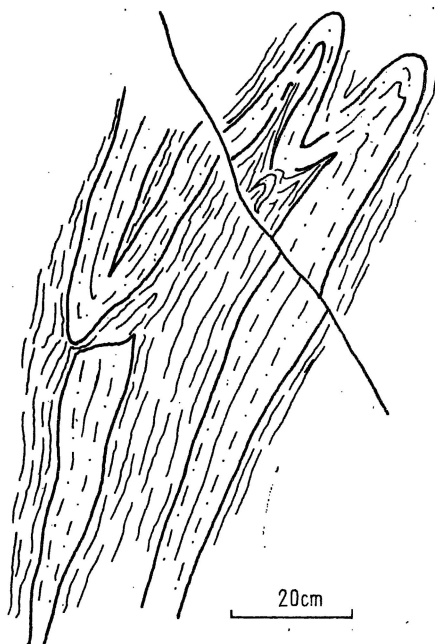

Fig. 10. Mezofaldy F_2 wyznaczone przez wkładki silnie zrekrystalizowanych gnejsów blastomylonitycznych w dysharmonicznie sfałdowanym zespole łupków łyszczkowych; widoczny na rysunku mezoskok nawiązuje do deformacji F_3 (punkt 2 na fig. 1)

Mesofolds F_2 accentuated by intercalations of strongly recrystallized blastomylonitic gneisses in disharmoniously folded series of micaceous schists; mesofault shown on the drawing is connected with deformation F_3 (point 2 in Fig. 1)

z osłoną zbudowaną z blastomylonitycznych gnejsów biotytowych, łupków łyszczkowych oraz jasnych kwarcowo-skaleniowych gnejsów smugowanych według symilarnych, czasem izoklinalnych mezofaldów systemu F_2 oraz otwartych, asymetrycznych zafałdowań reprezentujących system F_3 . Sytuacje obserwowane w odkrywkach przedstawiają rysunki 8—14.

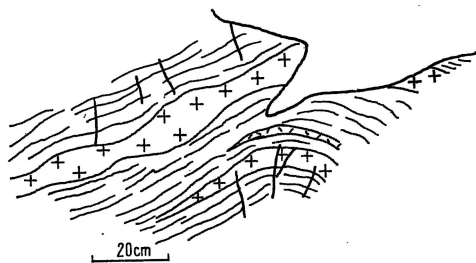

Fig. 11. Żyły granitoidowe zafałdowane wśród łupków łyszczkowych z sekrecjami kwarcu zgodnie z systemem F_3 (punkt 2 na fig. 1)

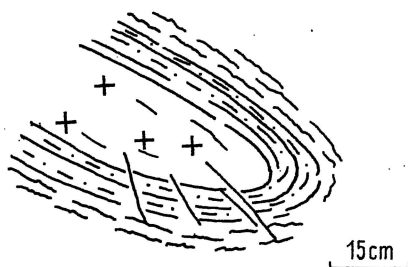
Granitoid veins occurring in micaceous schists with quartz secretions and folded concordantly with the system F_3 (point 2 in Fig. 1)

W odkrywce położonej około 130 m na południe od koty 676 (punkt 2, fig. 1) mezofaldy F_2 są wyznaczone przez wkładki jasnych gnejsów drobnooczkowych (fig. 10), opisane przez J. Burcharta (1960) jako blastomylonity o silnej rekrytalizacji oligoklaz, która stanowi pierwszy etap metasomatycznej petrogenety granitoidów jawornickich. Deformacja F_3 wydaje się obejmować te ciała granitoidowe, w których miała miejsce także mikroklinizacja, stanowiąca według J. Burcharta drugi etap feldspatytacji metasomatycznej.

Fig. 12. Jasne skały granitoidowe w jądrze struktury F_2 zbudowanej z laminowanych gnejsów mylonitycznych (punkt 3 na fig. 1)

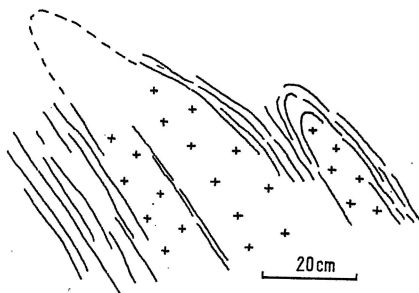
Light-coloured granitoid rocks in the core of structure F_2 built of laminated mylonitic gneisses (point 3 in Fig. 1)

Stosunek głównego ciała granitoidowego do mezostruktur skał jego osłony obserwowano w odsłonięciu 10 (fig. 1), na wschód od szczytu Jawornika, w pobliżu granicy państwowej (fig. 15). Występuje tu kilka pakietów gnejsów biotytowych rozdzielających zgodnie z foliacją żyły granitoidowe o grubości od 1 do 6 m. W gnejsach zaznacza się na powierzchniach foliacji wyraźna lineacja biotytowa i koaxialne z nią pręty kwarcowe reprezentujące etap F_2 . Przebieg powierzchni płaskorównoległych w granitoidach jest lekko zafałdowany, co podkreślone jest do-

Fig. 13. Symilarne mezofałdy izoklinalne F_2 z zafałdowanymi żyłami granitoidów jawornickich (punkt 7 na fig. 1)

Isoclinal similar mesofolds F_2 with folded veins of Jawornik granitoids (point 7 in Fig. 1)

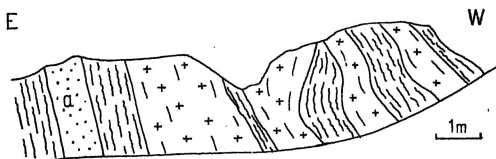

datkowo przez wygięcie żyły apłitowej przecinającej granitoid (fig. 15). Oś tej deformacji zapada ku zachodowi pod średnim kątem. Ten sam kierunek wykazuje otwarte zafałdowanie typu F_3 , któremu ulega żyła granitoidowa w południowej części tej samej odkrywki.

W innej skałce, położonej na północ od opisanej, w jednorodnych granitoidach drobnoziarnistych stwierdzono także deformację powierzchni płaskorównoległych nawiązujących do etapu F_3 . Natomiast na ściankach

Fig. 14. Odkrywka (punkt 9 na fig. 1); zgodne z foliacją S_2 żyły granitoidowe zafałdowane wśród łupków biotytowych; we wschodniej części odkrywki widoczna jest zgodna żyła (a) apłitowa

Outcrop (point 9 in Fig. 1); folded granitoid veins concordant with foliation S_2 , occurring in biotite schists; concordant aplite vein (a) may be noted in eastern part of the outcrop

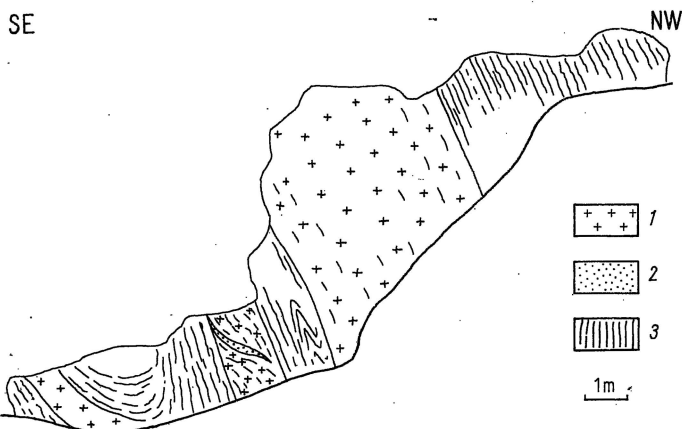

Fig. 15. Odsłonięcie na E od Jawornika (punkt 10 na fig. 1)
 Outcrop east of Jawornik (point 10 in Fig. 1)
 1 — granitoidy; 2 — żyła aplitowa; 3 — gnejsy biotytowe osłony metamorficznej
 1 — granitoids; 2 — aplite veins; 3 biotite gneisses of metamorphic cover

próżni skalnych pozostałych po zwietrzałych enklawach widoczna jest odbita lineacja, odpowiadająca prawdopodobnie lineacji krystalizacyjnej etapu F_2 . Deformacje młodsze, etapu F_4 i F_5 , objawiają się w granitoidach przeważnie w postaci systemów spękań sprzężonych o charakterze ścinającym lub budinażu, któremu ulegają soczewy granitoidowe wśród łupków łyszczykowych. Pogranitoidowy charakter deformacji związanych z etapem F_4 i F_5 obserwowany był w punktach 2, 4, 5, 6 i 10 (fig. 1).

KOLEJNOŚĆ PROCESÓW PETROGENEZY I DEFORMACJI GRANITOIDÓW

Zebranie podanych powyżej faktów obserwacyjnych pozwala, pod warunkiem ich właściwej interpretacji, na przyjęcie, iż granitoidy jawornickie są na pewno młodsze od deformacji F_1 i wytworzonej przez nią foliacji metamorficznej S_2 . Większość opisanych drobnych żył granitoidowych zafałdowanych według F_2 i F_3 wykazuje charakterystyczne zgrubienie w partiach przegubowych oraz zgodność w ułożeniu tekstur płaskorównoległych wewnątrz żył z foliacją S_2 w skałach otaczających. Morfologiczne cechy tych zafałdowań świadczą o tym, że żyły te powstały w okresie poprzedzającym deformację F_2 , a w trakcie tej deformacji zachowały znaczną plastyczność. Deformacja F_3 odbywała się w podobnie zorientowanym polu naprężeń, przy wzrastającej jednak sżywności deformowanego materiału, na co wskazuje przewaga fałdów typu koncentrycznego. Obie te deformacje obejmują żyły granitoidowe o składzie tonalitowym lub granodiorytowym. Skałen potasowy pojawia się w nich rzadko i ma charakter potektoniczny w stosunku do faz F_2 i F_3 . Deformacje te przedzielają więc wiekowo dwie wyróżnione przez J. Burcharta (1960) fazy

feldspatytacji metasomatycznej, wcześniejszą plagioklazową od późniejszej mikroklinowej.

Główne ciało granitoidowe odsłonięte dobrze na zboczach Orłowca i przełęczy Różaniec zbudowane jest zasadniczo z granitów monzonitowych stosunkowo bogatych w mikroklin (J. Burchart, 1960). Jak wykazano w poprzednim rozdziale wydają się one młodsze od zespołów lineacji odpowiadającej deformacjom F_2 , natomiast, przynajmniej częściowo, syngenetyczne z deformacją F_3 . Świadczą o tym otwarte, nawiązujące do F_3 zafałdowania powierzchni tekstur płaskorównoległych w granitoidach oraz obecność w nich syngenetycznych struktur liniowych o tych samych kierunkach. Główne ciało granitoidowe reprezentuje więc prawdopodobnie drugą młodszą fazę petrogenезы granitoidów jawornickich. Zgadza się to ze schematem procesów krystalizacji zestawionym dla granitoidów jawornickich przez J. Burcharta (1960).

Zespół mezostruktur oznaczony symbolem F_4 i L_4 jest niewątpliwie młodszy od procesów granityzacyjnych. W wyniku tego etapu deformacji budinażowi ulegają już ukształtowane ciała granitoidowe, zachowując znaczną sztywność w czasie deformacji. Kolejnemu, stwierdzonemu w rejonie Orłowca i Jawornika, systemowi mezostruktur F_5 odpowiadają w granitoidach liczne płaszczyzny ślizgów, mezouskoki oraz szczeliny wypełnione przez agregaty chlorytowe i epidotowe. Także system uskoków o kierunku NW—SE wyraźnie widoczny w intersekcji (fig. 1) nawiązuje do tej późnej fazy deformacji.

WNIOSKI

W zakończeniu należy przeprowadzić krótką paralelizację wydzielonych w artykule faz deformacji z wynikami badań innych autorów w rejonach przyległych. Wydzielone przez mnie mezofałdy F_2 odpowiadają deformacji F_3 opisanej przez M. Dumicza (1976), gdyż deformują już istniejącą powierzchnię foliacji, czyli głównego złupkowania krystalizacyjnego S_2 . Również I. Wojciechowska (1976b) podobne struktury z rejonu Złotego Stoku określa jako F_3 . W artykule z 1976 r. (S. Cwojdziniński, 1976) oznaczono je symbolem F_2 podkreślając, iż reprezentują one kolejną, trzecią fazę deformacji. W tej sytuacji reliktowe zafałdowania intrafoliacyjne F_1 reprezentować mogą starsze od S_2 etapy deformacji i trudno nawiązać je konkretnie do F_1 lub F_2 według M. Dumicza (1976). Należy podkreślić, iż zgodnie z obserwacjami autora intrafoliacyjne zaburzenia lamin nie zawsze muszą odpowiadać rzeczywiście reliktom starych struktur fałdowych. Mogą być one także efektem ruchów tektonicznych odbywających się wzdłuż już istniejącej powierzchni foliacji. Kolejne, opisane w artykule, struktury F_3 odpowiadają czwartemu etapowi fałdowań wydzielanemu przez M. Dumicza, w którym to etapie powstała większość obserwowanych dziś makrostruktur fałdowych metamorfiku ląddecko-śnieżnickiego. Obie te fazy deformacji F_2 i F_3 obejmują skały, w których rozpoczął się już proces granityzacji (J. Burchart, 1960). Jedyne dotychczas oznaczenie wieku metodą K-Ar wykonane dla biotyту z granitoidu jawornickiego z Orłowca (J. Borucki, 1966) dało wartość

335 mln lat, co pozwala na zaliczenie skały do I etapu środkowohercyńskiego cyklu magmowo-metamorficznego wydzielanego przez J. Boruckiego (wizen). Nawet przy uwzględnieniu zastrzeżeń J. Burcharta (1975), wynik ten oznacza, iż powstanie struktur F_2 i F_3 , czyli głównej deformacji fałdowej metamorfiku łądecko-śnieżnickiego związane jest z ruchami hercyńskimi odbywającymi się prawdopodobnie na przełomie karbonu dolnego i górnego.

Przeprowadzone obserwacje wskazują na dwufazową petrogenezę granitoidów jawornickich, starsze z nich poprzedzają bezpośrednio etap F_2 , młodsze są natomiast nieco starsze lub syngenetyczne z deformacją F_3 . Wiek etapów F_4 i F_5 jest trudny do ustalenia. W rejonie Złotego Stoku złupkowania spękanio-we związane genetycznie z F_5 (S. Cwojdziański, 1976, deformacja F_5 opisana jako F_d) są wykorzystywane w procesie oskarnowania marmurów. Proces ten towarzyszy asturyjskiej intruzji granitoidów kłodzko-złotostockich. A więc kolejne deformacje od F_2 do F_5 odpowiadają tektogenezie hercyńskiej.

Oddział Dolnośląski
Instytutu Geologicznego
Wrocław, al. Jaworowa 19
Nadesłano dnia 30 grudnia 1976 r.

PIŚMIENNICTWO

- BORUCKI J. (1966) — Wstępne wyniki datowań bezwzględnych (K-A) granitoidów dolnośląskich. *Kwart. geol.*, **10**, p. 1—19, nr 1. Warszawa.
- BURCHART J. (1960) — O granitoidach jawornickich Sudetów Wschodnich. *Arch. minier.*, **22**, p. 237—348, z. 2. Warszawa.
- BURCHART J. (1971) — Wiek bezwzględny skał polskich (katalog oznaczeń geochronologicznych). *Rocz. Pol. Tow. Geol.*, **41**, p. 241—255, z. 1. Kraków.
- BURCHART J. (1975) — Geochronologia bezwzględna jako źródło informacji o procesach tektonicznych. *Prz. geol.*, **23**, p. 72—75, nr 2. Warszawa.
- CWOJDZIŃSKI S. (1975) — Uwagi o genezie i ewolucji północnej części strefy tektonicznej Złoty Stok — Skrzynka. *Kwart. geol.*, **19**, p. 789—802, nr 4. Warszawa.
- CWOJDZIŃSKI S. (1976) — Obserwacje mezo- i makrostrukturalne z północnej części strefy tektonicznej Złoty Stok—Skrzynka. *Kwart. geol.*, **20**, p. 485—501, nr 3. Warszawa.
- DMITRIJEVIČ M. (1969) — Analysis of statistical diagrams of folded surfaces. *Neues Jb. f. Geol. u. Paläont. H.* 9.
- DON J. (1964) — Góry Złote i Krowiarki jako elementy składowe metamorfiku Śnieżnika. *Geol. Sudetica*, **1**, p. 79—113. Warszawa.
- DON J. (1972) — The Różane Mts. Fold in the Krowiarki (the Łądek — Śnieżnik metamorphic massif in the Sudetes). *Bull. Acad. Pol. Sc. Sér. Terre*, **20**, p. 287—292, nr 4. Varsovie.
- DON J. (1975a) — Stosunek amfibolitów i żył kwarcowych do gnejsów gierałtowskich w Łądku Zdroju. *Przew. XLVII Zjazdu Pol. Tow. Geol.* Warszawa.
- DON J. (1975b) — Następstwo gnejsów metamorfiku Śnieżnika na przykładzie ana-

- lize struktur liniowych w strefie kontaktowej masywu Radochowa. Przew. XLVII Zjazdu Pol. Tow. Geol. Warszawa.
- DON J. (1976a) — Następstwo deformacji marmurów góry Krzyżnik w nawiązaniu do makrostruktur metamorfiku Śnieżnika. Mat. Konf. Ter. Problem wieku deformacji serii metamorficznych Ziemi Kłodzkiej. Wrocław.
- DON J. (1976b) — Kakiryty Gór Złotych i ich stosunek do granitoidów kłodzko-złotostockich. Mat. Konf. Ter. Problem wieku deformacji serii metamorficznych Ziemi Kłodzkiej. Wrocław.
- DUMICZ M. (1975) — Pozycja tektoniczna kwarcytów z Goszowa. Przew. XLVII Zjazdu Pol. Tow. Geol. Warszawa.
- DUMICZ M. (1976) — Próba wyjaśnienia tektogenezy serii zmetamorfizowanych Ziemi Kłodzkiej. Mat. Konf. Teren. Problem wieku deformacji serii metamorficznych Ziemi Kłodzkiej. Wrocław.
- KOZŁOWSKA-KOCH M. (1973) — Polimetamorfity strefy tektonicznej Złoty Stok — Skrzynka w Sudetach. Geol. Sudetica, 8, p. 121—160. Warszawa.
- NEMEC D. (1951) — Petrografie jawornickiego masivu a žilnych hornin s nim sdružených. Granodioryt a starsi žilne horniny. (Granodioritové perfyryty a aplity). Přírodovědecký sborník Ostavského kraje, 12, Praha.
- TEISSEYRE H. (1975a) — Rozwój i sekwencja deformacji tektonicznych w metamorfiku Sudetów. Przew. XLVII Zjazdu Pol. Tow. Geol. Warszawa.
- TEISSEYRE H. (1975b) — Rozwój i sekwencja deformacji tektonicznych we wschodniej części metamorfiku Sudetów Środkowych. Przewod. XLVII Zjazdu Pol. Tow. Geol. Warszawa.
- WOJCIECHOWSKA I. (1972a) — Sequence of deformation in the Stronie complex of Odrzychowice (Eastern Sudetes Łądek—Śnieżnik metamorphic area). Bull. Acad. Pol. Sc., Sér. Sc. Terre, 20, p. 279—284, nr 4 Warszawa.
- WOJCIECHOWSKA I. (1972b) — Preliminary results of investigations on so called "quartzites" in the neighbourhood of Romanowo (Stronie Complex), NW part of Krowiarki (East Sudetes). Bull. Acad. Pol. Sc., Sér. Sc. Terre, 20, p. 273—277, nr 4. Warszawa.
- WOJCIECHOWSKA I. (1975) — Tektonika kłodzko-złotostockiego masywu granitoidowego i jego osłony w świetle badań mezostrukturalnych. Geol. Sudetica, 10, nr 2.
- WOJCIECHOWSKA I. (1976a) — Następstwo deformacji w metawulkanitach i łupkach łyszczykowych okolic Romanowa. Mat. Konf. Teren. Problem wieku deformacji serii metamorficznych Ziemi Kłodzkiej. Wrocław.
- WOJCIECHOWSKA I. (1976b) — Następstwo deformacji w polimetamorfitach okolic Złotego Stoku. Ibidem.
- ŻELAZNIEWICZ A. (1972) — Some remarks on the deformation sequence in the northern part of the Orlica Mts. (Middle Sudetes). Bull. Acad. Pol. Sc., Sér. Sc. Terre, 20, p. 97—105, nr 2. Warszawa.

Стефан ЦВОЙДИНСКИ

ОТНОШЕНИЕ ЯВОРНИЦКИХ ГРАНИТОИДОВ К ДЕФОРМАЦИЯМ МЕТАМОРФИЧЕСКОГО ЛЁНДЕК-СНЕЖНИКСКОГО КОМПЛЕКСА

Резюме

Наблюдения, проведенные автором в районе Орловец и Яворник (Восточные Судеты) показали, что жилы яворницких гранитоидов согласуются с метаморфической фолацией S_2 . Таким образом они моложе этапа F_1 деформации, намеченного в породах лёндек-снежниковского метаморфического комплекса. Гранитоидные жилы смяты в складки согласно со сланцево-гнейсовым комплексом их метаморфического покрова, в соответствии с симилярными, изоклинальными мезоскладками F_2 , с вертикальными осевыми поверхностями и открытыми ассиметричными складками F_3 концентрического типа.

Установлена двуэтапность в образовании гранитоидов: первый этап непосредственно предшествует деформации F_2 , второй — сингенетичен с деформацией F_3 . Позднейшие, наложенные деформации, представленные складками типа „kink band”, часто сопряженные, обозначенные автором символом F_4 и F_5 , моложе гранитоидов, хотя также связаны с герцинским тектогенезом. Если яворницкие гранитоиды представляют герцинский магмово-метаморфический цикл, о чем свидетельствуют результаты радиометрических исследований, то, согласно представленным наблюдениям, главная складчатость в метаморфическом комплексе лёндек-снежника переносится в карбон.

Stefan CWOJDZIŃSKI

THE RELATION OF JAWORNIK GRANITOIDS TO DEFORMATIONS OF ŁĄDEK- -ŚNIEŻNIK METAMORPHIC AREA

Summary

The studies carried out by the present author in the areas of Orłowiec and Jawornik, eastern Sudety Mts, have shown that veins of Jawornik granitoids are concordant with the direction of metamorphic foliation S_2 , that is, younger than the deformation stage F_1 marked in the rocks of the Łądek — Śnieżnik metamorphic by relic intrafoliational mesofolds. Granitoid veins are folded concordantly with schist-gneiss complex of their metamorphic cover according to similar, isoclinal mesofolds F_2 with vertical axial surfaces and open, asymmetric folds F_3 of the concentric type.

Two stages of formation of granitoids are distinguished: first, directly preceding deformation F_2 , and second, syngenetic with deformation F_3 . Younger, overprinted deformations are represented by folds of the kink band type and often

conjugate. These deformations, denoted as F_4 and F_5 by the present author, are younger than the granitoids despite of the fact that they are also related to the Hercynian tectogenesis. If the Jawornik granitoids represent Hercynian igneous-metamorphic cycle, as it is indicated by the results of radiometric datings, it appears necessary to assume that the main folding of the Łądek — Śnieżnik metamorphic took place earlier than it was hitherto assumed, i.e. in the Carboniferous.